

Parasit-TV

| av Kajsa Wilhelmsson

SVT använder varje år 3,5 miljarder för att visa TV-program som inte tillför något som inte annars skulle visas. I huvudsak gratis för tittarna.

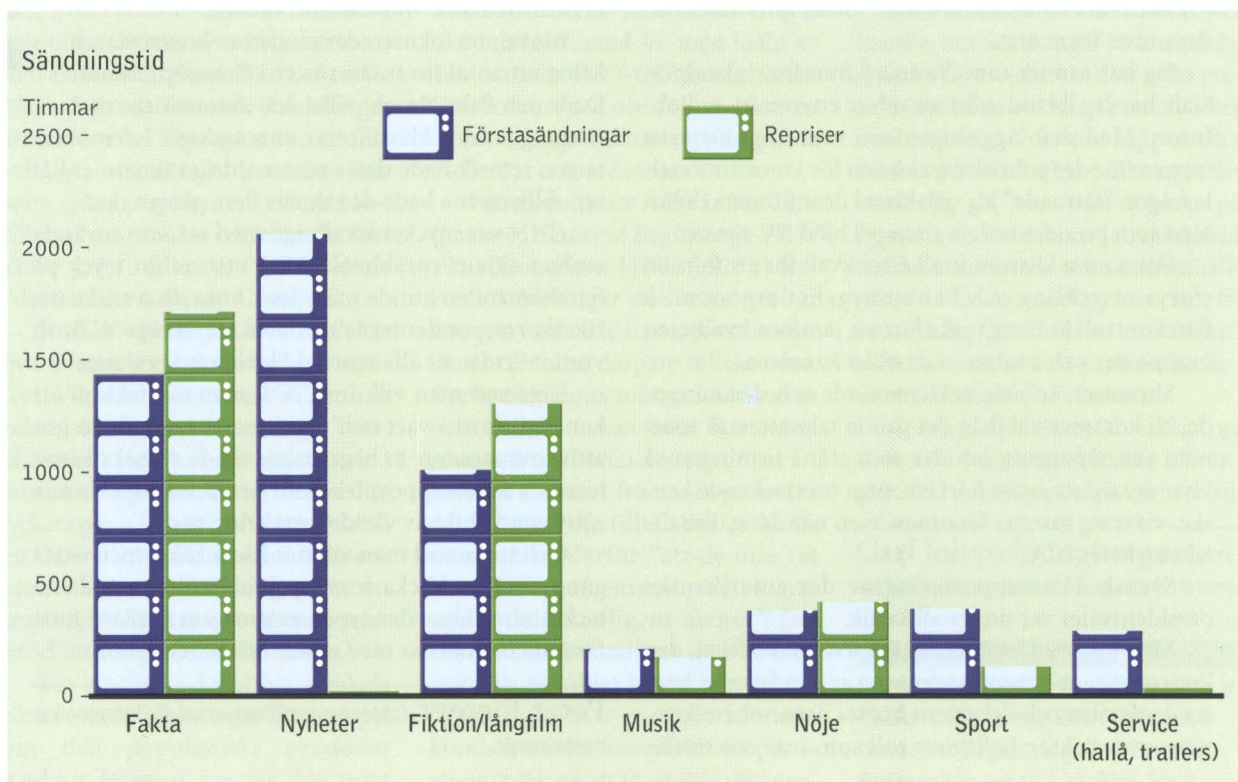
Kan man kalla mobbnings-TV för särskilt allmännyttig?

Måste Skoj i Hanoi och Parasit-TV tvångsfinansieras?

I TV TABLÅN FÖR FREDAGEN den 2 februari återfinns Parasit-TV, som är ett hyllningsprogram till SVT. Hyllar ingen annan en så får man hylla själv. Parasit-TV återkommer varje vecka. Det innehåller kärleksfulla besök av den egna kanalens programledare. Programmen som den 2 februari hyllas är bland annat Helgmålsbön, Dagens Visa och det i omröstningar och andra demokratiska finesser uppfostrande programmet Robinson. Det känns som om TV4 samma fredagskväll gör en bättre samhällstjänst med Gudrun Schyman som gäst i pratshowen "Sen kväll med Luuk".

Tyvärr begränsas inte parasiterandet till trettio minuter en gång i veckan med ett par repriser. Den som är fattig idag kan få gratis tidningar utgivna av kapitalisten Stenbeck men den som vill ha TV-apparat tvingas betala TV-avgift för ett så kallat "brett utbud" av sändningar i den statliga televisionen oavsett om man vill se Parasit-TV eller inte.

Public servicetelevisionen startade i Sverige den 4 september 1956, i en annan tid. Om den någon gång har haft berättigande gäller det i alla fall inte längre. Det är hög tid att avveckla Public service-TV. Det är poänglöst och

onödigt med obligatoriska TV kanaler i en tid då vi över-sköljs av alltmer kvalificerad information och ett alltmer diversifierat nöjesutbud. En medveten och kritisk samhällsmedborgare håller inte tillgodo med en enda informationskälla. En vuxen person vill välja sina nöjen själv. Blotta tanken att SVT skulle kunna tillgodose alla svenskers intressen och behov är löjlig. Eller att sändningarna skulle motsvara någon sorts demokratisk samhällsnytta. Likväl är vi från den dag vi skaffar oss tv-apparat skyldiga att betala vår licens till den svenska statstelevisionen.

LICENSJAKTEN

Avgiftsskyldigheten regleras i Lag (1989:41) om TV-avgift. I paragraf 1 står det att läsa att "Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag". 7: e paragrafen reglerar vidare att avgiften ska vara 1 668 kronor för ett år och att den skall betalas i fyra poster om 417 kronor. Lagen reglerar också hur själva betalningen ska gå till: "Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början. För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden." Visst känns det på ett Orwellskt sätt som ett modernt sätt att komma överens med kunden?

Svensken brukar ju vara pragmatisk och strunta i dumma lagar. Det har staten också insett och tvingar TV uthyrare att bli angivare i den ovan nämnda lagens 8: e paragraf. Om vi trots detta inte betalar föranstaltar lagen om den så kallade pejlingen där Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag med teknikens hjälp och sitt kundregister samkört med SPARs adressregister får försöka detektera om vi har TV trots att vi inte betalar någon avgift. Fast i anständighetens namn måste pejlingen förhandsannonseras via SVT.

Allt detta ger givetvis rätt stora intäkter. 1999 var de totala intäkterna för SVT 3 495 000 000 kronor. Av dessa 3,5 miljarder betalade TV4 knappt 20 procent eller 452 626 000 kronor i koncessionsavgift.

REPRISERNA ÖKAR

De båda SVT-kanalernas sändningskostnader före bokslutsdispositioner och skatt var 312 000 kr per timme. Vid en första titt på siffrorna i årsredovisningen verkar SVT bli allt mera kostnadseffektivt. Kostnaden per producerad programtimme ökar bara marginellt och där till har sändningarna ökat under 90 talet med hela 2 800

timmar om året. Ökningen består dock i princip endast av flera repriser. Av de 9 448 programtimmar som sändes 1999 var 3 734, det vill säga nästan 40 procent, repriser. Om man räknar bort nyhetssändningarna, som av naturliga skäl inte repriseras, är mer än hälften av sändningstiden repriser.

Vad innehåller då dessa timmar? På bästa sändningstid mellan klockan 18 och 23 blir det inte så mycket repriser utan "stor mångfald och bredd i utbudet", "olika publikgruppers behov och intressen ska tillgodoses". Och "utbudet ska vara en angelägenhet för alla". Detta är naturligtvis motsägelser och omöjligheter. Eftersom 82 % av folket tittar på SVT en vanlig kväll inser man lätt att bredden måste vara enorm, intill meningslöshet. I de

flesta familjer behövs mer än en TV för att man inte kan komma överens om vad man skall titta på och det är bara licensbetalningen som blir "en angelägenhet för alla".

Men Radio- och TV-lagen (1996: 844) reglerar innehållet inte bara för SVT utan för "alla sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. En sändning anses riktad till allmänheten endast om den

samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den."

I samma lags 6: e kapitel regleras sändningarnas innehåll med bland annat ett politiskt krav på att TV ska uppfostra oss alla till goda medborgare: "programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet". Det låter ju fint på ett alldeles lagom sätt men lagen gäller också TV4 och kräver således inte i sig ett "public service" företag. Om vi kan ställa krav på vad den privata TV:n ska innehålla är det ju ett argument för att licensvånget kan avskaffas.

ALLT ÄR REGLERAT

Våld, porr, reklam och korrektheten, ja i alla fall hur man rättar inkorrekta uppgifter regleras i samma lag. Opartiska ska programmen också vara. Opartiskheten ska ju dock hållas inom ramen för portalkravet att programmen ska präglas av den svenska modellens anda och grundidé.

Vidare har EU gett direktiv bland annat om att mer än hälften av sändningstiden ska upptas av program som producerats i Europa. Vi får dock inte bli för europeiska eller i alla fall inte för icke-svenska: "TV-sändningar enligt första stycket och ljudradiosändningar som sker med stöd

"Om man räknar bort nyhetssändningarna, som av naturliga skäl inte repriseras, är mer än hälften av sändningstiden repriser."

av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän." Samtidigt som europeiska politiker bemödar sig om att försöka skydda de nationella språken och kulturen inom den egna nationen försöker SVT: s underlätta för utlandssvenskar att kunna fortsätta att se SVT också utomlands.

Skulle inte lagen följas så finns granskningsnämnden.

SVT förklarar själva på sin hemsida att public service är "en enkel men demokratiskt genial idé". Public service definieras där som en oberoende och självständig television (eller radio), helt utan kommersiella, politiska eller andra intressen. Intresselös TV låter väl intressant?

I årsrapporten för 1999 delas utbudet in i fem olika programområden: fakta, nyheter, fiktion/långfilm, nöje och sport. Fakta står för en stor del av programtiden där mer än hälften av timmarna är repris. Faktaprogram är också relativt billiga att producera. Fiktion/långfilm och nöje har högre kostnader men också tittare i förhållande till hur många timmar som visas. Sportens kostnader och sändningstider varierar relativt mycket från år till år beroende på vad som händer i sportens värld.

Totalt har SVT: s andel av det dagliga TV tittandet sjunkit sedan konkurrens uppstått. Från naturliga 100 procent av tittarnas TV-tid är man nu nere i 50 procent trots oändligt mycket större resurser än konkurrenterna. 60 minuter per dag är vad licensbetalaren utnyttjar SVT. Allt flera skaffar sig därtill andra alternativa media, som Internetuppkoppling.

Ungdomar mellan 15 och 24 är den åldersgrupp som tittar minst på TV. I Publicservice-uppföljningen 1999 konstateras att utbudet riktat mot barn och ungdomar ökat. "En sammanhängande tid 18.00-20.00 har etablerats i SVT utan beröringspunkt med nyhetsprogram." Inställningen visar på den typ av milt överseende med publiken som den statliga televisionen håller sig med. Inte vill väl unga se på nyheter och sånt för vuxna!

SKOJ I HANOI

En hel generation har i vuxen ålder vänt sig mot att de tvingades se det uppfostrande Vilse i pannkakan. Också idag visas program som "Skøj i Hanoi". Annat som visas under denna sammanhängande tid utan "beröringspunkt med nyhetsprogram" är "S Club 7 i Los Angeles" som går i 13 delar varav det femte handlar om något så djupt som att "Paul träffar en ny flickvän som är nyhetsuppläsare". Förmodligen är det så att just den åldersgruppen inte ser lika mycket på TV som andra eftersom det är just de som är de mest upproriska och minst intresserade av att bli uppfosttrade. Många av syftena med det som SVT tillhandahåller skulle få vilken tonåring som helst att vända i dörren.

En rad förklaringar ges nämligen till vad SVT ska ge för licensen. Till att börja med så ska public service TV ge "människor kunskap, insikter och stimulans att delta som engagerade och ansvarstagande medborgare i den demokratiska processen".

Det anses också viktigt att SVT på "många olika områden på ett lustfyllt sätt medverkar i folkbildningen i vid bemärkelse."

Formuleringen "Ett särskilt ansvar för svenska språket och den svenska kulturen samtidigt som det moderna multietniska och multikulturella Sverige speglas" är väl eftergiften till de europeiska försöken att lagstiftningsvägen skydda språken inom EU.

Viktigt är också att vi får "underhållning som präglas av mervärden där stundens förströelse inte är det enda syftet".

Att public service inte är bara är TV i allmänhetens tjänst märks av formuleringen "ansvar för särskilda publikgrupper som i den kommersiella televisionen ställs utanför".

Slutligen sägs att "sammansättningen av utbudet och tilltalet vänder sig till hela befolkningen".

NYHETER VIA CNN OCH TV 4

Det är fina ord. Men vad är det då som rent faktiskt sänds i SVT som är så viktig att det måste lagskyddas. Nyheter kan vi idag få via CNN, Sky News och BBC liksom mera svenska varianter i TV4 och TV3. För att inte tala om att nyheterna idag är snabbare på Internet och mera djuplodande i tidningar - både i sådana som vi får gratis och de som ännu kostar.

Sport kan man titta på via flera andra kanaler, för att inte tala om alla de underhållningsprogram som kabelkanalerna erbjuder. Och kanalernas stora succé de senaste åren där licenspengarna används för handgripliga instruktioner och uppmuntran till mobbning i Robinson känns svåra att förena med syftet att "på ett lustfyllt sätt medverka(r) i folkbildningen i vid bemärkelse." eller "som präglas av mervärden där stundens förströelse inte är det enda syftet".

Söndagar är den mest seriösa dagen i SVT. Då kan vi se Packat och Klart, kulturprogrammet Röda rummet och den naturintressade kan titta på Mitt i Naturen. Söndagar är därmed den dag i veckan som SVT har samma sorts program som de privata alternativen Discovery, K-World, National Geographic och TV6.

TORPED

Tisdagens den 6 februari visar TV2 programmet Torped som sägs vara min "muskulära rättshjäl" i en ond värld. Vid en första titt kan man ju få intrycket att detta UR-program sponsras av Hells Angels eller något företag från Sicilien. Vid närmare kontroll visar det sig att det är LO som finansierat.

I TV1 ger Trafikmagasinet bilindustrin reklam och Voxpop ger musikindustrin en skjuts. Allt på bästa sändningstid. Tvåan kör därutöver 2 timmar om sexmissbruk och frågor som rör sex har ju aldrig varit någon stor säljare så det måste nog finansieras via licensen.

Tablån de andra dagarna går i samma stil. Det är omöjligt att förstå SVT:s särart. Samtidigt som STV1 sänder "Dokument inifrån: Eurokraterna" som handlar om att EU:s byråkrati är mycket värre än vi kan tänka oss, sänder TV4 granskningsmagasinet Kalla fakta. Men antagligen ger Spin City, en komedi om borgmästaren i New York, och går på 5: an djupare insikt om livet i samhällets tjänst. För den politiskt intresserade sänder dessutom TV8 samtidigt O som i Ortmark där Åke Ortmark intervjuar makthavare.

Men SVT använder också licenspengarna i en intensiv satsning på Internet. Deras hemsidor tillhör de mest besökta i Sverige om man får tro Publicserviceuppföljningen 1999. Satsningen har gjorts parallellt med TV verksamheten sedan 1996.

SAMMA VILLKOR SOM ANDRA

I Publicserviceuppföljningen 1999 skriver man också: "Sveriges Television har i andra sammanhang understrukit att sär- och detaljreglering av företagets verksamhet inte bör bli aktuellt. Sveriges Television måste få

arbeta på samma villkor som andra företag, i konkurrens med dessa och med samma finansieringsformer."

En granskning av hur företagets pengar används på olika programformer, av tablåerna och den konkurrerande mediaverkligheten ställer just detta resonemang i fokus.

Public service – kan man tycka – borde visa något som annars inte skulle visas, tillföra något som annars inte skulle komma till stånd. Och detta borde vara av oskattbart värde som oundgängligen måste finnas i ett samhälle.

Om det vore så viktigt borde det naturligtvis finansieras av alla medborgare, via skatten, inte av dem som har TV-apparat enbart. Är det ett allmänt intresse borde det betalas av det allmänna. Licensfinansieringen är helt obsolet och finns mest kvar av slentrian. När det finns andra program än de licensfinansierade att titta på och när TV-apparaten kan användas till så mycket annat än att ta emot etersänd TV har licensen överlevt sig själv.

Men det TV-företag som kostar det svenska folket 3,5 miljarder kronor varje år tillför inte något som inte annars skulle visas. Skattefinansiering är därmed inte heller motiverad. "Samma villkor" kräver företaget själv.

Och då finns det två rimliga vägar att gå för att vi skall slippa Parasit-TV: Sälj eller lägg ned.

Kajsa Wilhelmsson (kajsa.wilhelmsson@moderat.se) arbetar för ett multinationellt amerikanskt företag

Svensk Tidskrift

Har du missat något nummer av Svensk Tidskrift?

Vi har en begränsad upplaga av de tre senaste årens utgivning (förutom nummer 4/1997) som vi säljer billigt.

För enstaka nummer betalar du 20 kronor. Vill du köpa utgivningen för ett helt år tar vi 100 kronor, och för två år 150 kronor. För 70 kronor får du också en inbindningspärm.

Skriv, ring eller faxa in din beställning. Adress och telefonnummer finns i tidskriftens innehållsförteckning. Det går naturligtvis också bra att skicka e-post till prenumeration@svensktidskrift.se.

Journalistik som inte dör

Tror du att idéer spelar roll?

Då är det säkrast att du börjar prenumerera på Svensk Tidskrift.

Vi ger dig inblick i samhällets idédebatt, en kvalificerad samtidsanalys och politisk journalistik.

Vår idé är enkel. Vi tror att människan spelar roll!

Vår åsikt är enklare. Vi tror på ett friare och civilare Sverige!

Svensk Tidskrift Prenumeration: 345 kr.
Studentpris: 100 kr.

Tidskriften utkommer med sex nummer årligen. Sätt in pengarna på post- eller bankgiro med namn och adress på talongen. Eller skicka ett e-post till: prenumeration@svensktidskrift.se.
Postgiro: 7 27 44-6. Bankgiro: 575-7620.